



Bruselj, 11.3.2020
COM(2020) 98 final

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

**Novi akcijski načrt za krožno gospodarstvo
Za čistejšo in konkurenčnejšo Evropo**

VSEBINA

1.	UVOD	2
2.	OKVIR POLITIKE ZA TRAJNOSTNE IZDELKE.....	3
2.1.	Trajnostna zasnova izdelkov	3
2.2.	Krepitev vloge potrošnikov in javnih kupcev	5
2.3.	Krožnost v proizvodnih procesih.....	6
3.	KLJUČNE VREDNOSTNE VERIGE IZDELKOV	6
3.1.	Elektronika in IKT.....	7
3.2.	Baterije in vozila.....	8
3.3.	Embalaža	8
3.4.	Plastika	9
3.5.	Tekstilni izdelki	10
3.6.	Gradbeništvo in stavbe	11
3.7.	Hrana, voda in hranilne snovi.....	12
4.	MANJ ODPADKOV, VEČ VREDNOSTI.....	12
4.1.	Okrepljena politika ravnanja z odpadki v podporo preprečevanju nastajanja odpadkov in krožnosti	12
4.2.	Krepitev krožnosti v okolju brez strupov	13
4.3.	Oblikovanje dobro delujočega trga EU za sekundarne surovine.....	14
4.4.	Obravnavanje izvoza odpadkov iz EU	14
5.	ZAGOTAVLJANJE, DA KROŽNOST PRINAŠA KORISTI LJUDEM, REGIJAM IN MESTOM	15
6.	MEDSEKTORSKI UKREPI.....	16
6.1.	Krožnost kot predpogoj za podnebno nevtralnost	16
6.2.	Ustvarjanje pravega ekonomskega okolja	16
6.3.	Spodbujanje prehoda z raziskavami, inovacijami in digitalizacijo	17
7.	VODENJE PRIZADEVANJ NA SVETOVNI RAVNI	18
8.	SPREMLJANJE NAPREDKA	18
9.	ZAKLJUČEK.....	19

1. UVOD

Planet Zemlja je le eden, vendar bo človeška potrošnja do leta 2050 narasla tako, kot če bi obstajali trije¹. Svetovna poraba surovin, kot so biomasa, fosilna goriva, kovine in minerali, naj bi se v naslednjih štiridesetih letih podvojila², letna količina nastalih odpadkov pa naj bi se do leta 2050 povečala za 70 %³.

Ker polovica vseh emisij toplogrednih plinov ter več kot 90 % izgube biotske raznovrstnosti in pomanjkanja vode izhajajo iz pridobivanja in predelave virov, je bila v okviru **evropskega zelenega dogovora**⁴ sprejeta usklajena strategija za podnebno nevtralnost, z viri gospodarno in konkurenčno gospodarstvo. **Razširitev krožnega gospodarstva z najbolj naprednih na prevladujoče gospodarske akterje** bo odločilno prispevala k doseganju **podnebne nevtralnosti do leta 2050** in **ločitvi gospodarske rasti od rabe virov**, hkrati pa bo zagotovila dolgoročno konkurenčnost EU in poskrbela, da ne bo nihče prezrt.

Da bi EU izpolnila ta cilj, **mora pospešiti prehod na model regenerativne rasti, ki planetu vrača več, kot jemlje**, si prizadevati za **porabo virov v okviru zmogljivosti planeta** ter se zato truditi za **zmanjšanje odtisa porabe in podvojitev stopnje uporabe krožnih materialov v prihodnjem desetletju**.

Podjetjem bo sodelovanje pri oblikovanju okvira za trajnostne izdelke prineslo nove priložnosti v Uniji in zunaj nje. Ta **napreden, a nepovraten prehod na trajnostni gospodarski sistem** je nepogrešljiv del **nove industrijske strategije EU**. V nedavni študiji je bilo ocenjeno, da bi lahko uporaba načel krožnega gospodarstva v gospodarstvu po vsej EU povečala BDP EU za dodatnih 0,5 % do leta 2030 in ustvarila okoli 700 000 novih delovnih mest⁵. Obstaja tudi jasna gospodarska upravičenost za posamezna podjetja: ker proizvodna podjetja v EU v povprečju okoli 40 % stroškov porabijo za surovine, bi lahko z modeli z zaprto zanko povečala svojo dobičkonosnost in se obenem zaščitila pred nihanjem cen virov.

Na podlagi enotnega trga in potenciala digitalnih tehnologij lahko krožno gospodarstvo **okrepi industrijsko bazo EU** ter **spodbuja ustanavljanje podjetij in podjetništvo med malimi in srednjimi podjetji** (v nadaljnjem besedilu: MSP). Inovativni modeli, ki temeljijo na tesnejših odnosih s strankami, množični izdelavi po meri, ekonomiji delitve in sodelovalnem gospodarstvu ter jih poganjajo digitalne tehnologije, kot so internet stvari, velepodatki, blokovna veriga in umetna inteligenca, bodo pospešili krožnost pa tudi dematerializacijo gospodarstva v EU, s čimer bi zmanjšali odvisnost Evrope od neobdelanih materialov.

Državljanom bo krožno gospodarstvo zagotovilo **visokokakovostne, funkcionalne in varne izdelke, ki so učinkoviti in cenovno dostopni**, trajajo dlje časa in so zasnovani za ponovno uporabo, popravilo in visokokakovostno recikliranje. Popolnoma **nova vrsta trajnostnih storitev**, modelov „izdelek kot storitev“ in digitalnih rešitev bo prinesla boljše kakovost življenja, inovativna delovna mesta ter nadgrajena znanja in spretnosti.

¹ <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-consumption-production/>.

² OECD (2018), *Global Material Resources Outlook to 2060 (Svetovni obeti glede virov surovin do leta 2060)*.

³ Svetovna banka (2018), *What a Waste 2.0: A Global Snapshot of Solid Waste Management to 2050 (Kakšna potrata 2.0: skica svetovnega upravljanja trdnih odpadkov do leta 2050)*.

⁴ COM(2019) 640 final.

⁵ Cambridge Econometrics, Trinomics in ICF (2018), *Impacts of circular economy policies on the labour market (Učinki politik krožnega gospodarstva na trg dela)*.

Ta akcijski načrt za krožno gospodarstvo določa v prihodnost usmerjen načrt za doseganje čistejše in konkurenčnejše Evrope ob sodelovanju z gospodarskimi akterji, potrošniki, državljani in organizacijami civilne družbe. Njegov cilj je pospešiti preobrazbene spremembe, zahtevane v evropskem zelenem dogovoru, pri tem pa graditi na ukrepih krožnega gospodarstva, ki se izvajajo od leta 2015⁶. Načrt bo zagotovil, da bo regulativni okvir racionaliziran in primeren za trajnostno prihodnost, da bodo nove priložnosti, ki jih prinaša prehod, čim bolj izkoriščene, obenem pa bo breme za ljudi in podjetja čim manjše.

V načrtu je predstavljen niz medsebojno povezanih pobud za vzpostavitev **trdnega in usklajenega okvira politike za izdelke, ki bo zagotovil, da bodo trajnostni izdelki, storitve in poslovni modeli postali pravilo in da se bodo vzorci potrošnje spremenili tako, da odpadki sploh ne bodo nastajali.** Ta okvir politike se bo začel postopoma izvajati, ključne vrednostne verige izdelkov pa bodo prednostno obravnavane. Sprejeti bodo nadaljnji ukrepi za **zmanjšanje količine odpadkov** in zagotovitev, da ima EU **dobro delujoč notranji trg za visokokakovostne sekundarne surovine.** Okrepljena bo tudi zmogljivost EU, da prevzame odgovornost za svoje odpadke.

Evropi ne bo uspelo uvesti preobrazbenih sprememb, če bo ukrepala sama. EU bo še naprej **vodilna sila na področju krožnega gospodarstva na svetovni ravni**⁷ ter bo svoj vpliv, strokovno znanje in finančna sredstva uporabila za doseg **ciljev trajnostnega razvoja za leto 2030.** Cilj tega načrta je tudi zagotoviti, da krožno gospodarstvo prinaša koristi ljudem, regijam in mestom, v celoti prispeva k podnebni nevtralnosti ter izkoristi potencial raziskav, inovacij in digitalizacije. V njem je predviden nadaljnji razvoj **zanesljivega okvira za spremljanje,** ki prispeva k merjenju dobrobiti, ki presega BDP.

2. OKVIR POLITIKE ZA TRAJNOSTNE IZDELKE

2.1. Trajnostna zasnova izdelkov

V fazi zasnove⁸ je določenih do 80 % vplivov izdelka na okolje, **linearni vzorec „vzemi, naredi, uporabi, zavrzi“ pa proizvajalcem ne zagotavlja zadostnih spodbud za snovanje bolj krožnih izdelkov.** Veliko izdelkov se prehitro pokvari, jih ni mogoče enostavno ponovno uporabiti, popraviti ali reciklirati, mnogi pa so narejeni izključno za enkratno uporabo. Obenem notni trg zagotavlja kritično maso, ki EU omogoča, da določi svetovne standarde na področju trajnostnosti izdelkov ter vpliva na zasnovo izdelkov in upravljanje vrednostnih verig po vsem svetu.

Pobude in zakonodaja na ravni EU v določeni meri že obravnavajo vidike trajnostnosti izdelkov, bodisi obvezno bodisi prostovoljno. Zlasti direktiva o okoljsko primerni zasnovi⁹ uspešno ureja energijsko učinkovitost in nekatere lastnosti krožnosti izdelkov, povezanih z energijo. Hkrati imajo instrumenti, kot so znak EU za okolje¹⁰ in merila EU za zelena javna naročila¹¹, širše področje uporabe, vendar manjši učinek zaradi omejitev, ki jih prinaša pristop prostovoljnosti. Dejansko **ni celovitega sklopa**

⁶ COM(2015) 614 final.

⁷ SWD(2020) 100.

⁸ <https://op.europa.eu/sl/publication-detail/-/publication/4d42d597-4f92-4498-8e1d-857cc157e6db>.

⁹ Direktiva 2009/125/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. oktobra 2009 o vzpostavitvi okvira za določanje zahtev za okoljsko primerno zasnovo izdelkov, povezanih z energijo (UL L 285, 31.10.2009, str. 10).

¹⁰ Uredba (ES) št. 66/2010 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. novembra 2009 o znaku EU za okolje (UL L 27, 30.1.2010, str. 1).

¹¹ https://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm.

zahtev, ki bi zagotavljale, da bi vsi izdelki, dani na trg EU, postajali vse bolj trajnostni in prestali preskus krožnosti.

Da bi zasnovali **izdelke, primerne za podnebno nevtralnno, krožno gospodarstvo, gospodarno z viri**, zmanjšali količino odpadkov in zagotovili, da prakse vodilnih na področju trajnostnosti postopoma postanejo pravilo, bo Komisija predlagala **zakonodajno pobudo za politiko trajnostnih izdelkov**.

Jedro te pobude bo razširitev direktive o okoljsko primerni zasnovi na izdelke, ki niso povezani z energijo, da bi se **okvir za okoljsko primerno zasnovo uporabljal za najširši možni razpon izdelkov in s tem prispeval h krožnemu gospodarstvu**.

Komisija bo v okviru te zakonodajne pobude, po potrebi z dopolnilnimi zakonodajnimi predlogi, razmislila o določitvi **trajnostnih načel** in drugih ustreznih načinov urejanja naslednjih vidikov:

- izboljšanje **trajnosti, možnosti ponovne uporabe, nadgradljivosti in popravljivosti** izdelkov, obravnavanje prisotnosti **nevarnih kemikalij** v izdelkih ter povečanje njihove **energijske učinkovitosti in učinkovite rabe virov**;
- povečanje **vsebnosti recikliranih materialov v izdelkih** ob hkratnem zagotavljanju njihove učinkovitosti in varnosti;
- omogočanje **ponovne izdelave in visokokakovostnega recikliranja**;
- zmanjšanje **ogljicnega in okoljskega odtisa**;
- omejitev **enkratne uporabe** in preprečevanje **prezgodnje zastarelosti**;
- uvedba **prepovedi uničenja neprodanega nepokvarljivega blaga**;
- zagotavljanje spodbud za **izdelke kot storitve** in druge modele, pri katerih **proizvajalci obdržijo lastništvo izdelka** ali odgovornost za njegovo učinkovitost v celotnem življenjskem ciklu;
- izkoriščanje potenciala **digitalizacije** informacij o izdelkih, vključno z rešitvami, kot so **digitalni potni listi, označevanje in vodni žigi**;
- nagrajevanje izdelkov na podlagi njihove **različne trajnostnosti**, vključno s povezovanjem visokih ravni učinkovitosti s spodbudami.

Pri obravnavi bodo imele prednost skupine izdelkov, opredeljene v okviru vrednostnih verig iz tega akcijskega načrta, kot so elektronika, informacijske in komunikacijske tehnologije (v nadaljnjem besedilu: IKT) ter **tekstil**, pa tudi **pohištvo in polizdelki z velikim učinkom**, kot so jeklo, cement in kemikalije. Nadaljnje skupine izdelkov bodo opredeljene na podlagi njihovega vpliva na okolje in možnosti za krožnost.

Ta zakonodajna pobuda in vsi drugi dopolnilni regulativni ali prostovoljni pristopi bodo oblikovani tako, da se bo **izboljšala skladnost z obstoječimi instrumenti, ki izdelke urejajo v različnih fazah življenjskega cikla**. Komisija namerava zagotoviti, da bodo **načela trajnostnosti izdelkov v prihodnosti vodila širše spremembe politike in zakonodajne spremembe**. Komisija bo poleg tega povečala učinkovitost sedanjega okvira za okoljsko primerno zasnovo izdelkov, povezanih z energijo, vključno s hitrim sprejetjem in izvajanjem novega delovnega načrta za okoljsko primerno zasnovo in označevanje energijske učinkovitosti za obdobje 2020–2024 za posamezne skupine izdelkov.

Pregled direktive o okoljsko primerni zasnovi in nadaljnje delo v zvezi s posebnimi skupinami izdelkov v okviru okoljsko primerne zasnove ali drugih instrumentov bosta po potrebi temeljila na merilih in pravilih, določenih v uredbi o znaku EU za okolje, na pristopu, ki upošteva okoljski odtis izdelka¹², in na merilih EU za zelena javna naročila. Komisija bo razmislila o uvedbi obveznih zahtev za povečanje trajnostnosti ne le blaga, ampak tudi storitev. Skrbno bo ocenjena tudi možnost uvedbe zahtev, povezanih z okoljskimi in socialnimi vidiki vzdolž vrednostne verige, od proizvodnje prek uporabe do izrabljenosti, tudi v okviru pravil Svetovne trgovinske organizacije. Zagotavljanje dostopnosti nekaterih izdelkov in storitev¹³ poleg prispevanja k socialni vključenosti lahko na primer prinaša dodano prednost večje trajnosti izdelkov in boljših možnosti za ponovno uporabo.

Poleg tega bo Komisija v podporo **uspešni in učinkoviti uporabi** novega okvira za trajnostne izdelke:

- vzpostavila skupni **evropski podatkovni prostor za pametne krožne aplikacije**¹⁴ s podatki o vrednostnih verigah in informacijami o izdelkih;
- pospešila prizadevanja v sodelovanju z nacionalnimi organi pri **izvrševanju veljavnih trajnostnih zahtev** za izdelke, dane na trg EU, zlasti z **usklajenimi inšpekcijskimi pregledi in ukrepi za nadzor trga**.

2.2. Krepitev vloge potrošnikov in javnih kupcev

Krepitev vloge potrošnikov in ustvarjanje možnosti, da prihranijo pri svojih stroških, sta ključni sestavini okvira politike za trajnostne izdelke. Komisija bo za povečanje udeležbe potrošnikov v krožnem gospodarstvu predlagala revizijo zakonodaje EU o varstvu potrošnikov, da bi zagotovila, da bodo **potrošniki na prodajnih mestih prejeli zanesljive ustrezne informacije o izdelkih**, vključno z informacijami o njihovi življenjski dobi in **razpoložljivosti popravil, rezervnih delov in priročnikov za popravila**. Premislila bo tudi o dodatni **okrepitvi varstva potrošnikov pred lažnim zelenim oglaševanjem in prezgodnjo zastarelostjo** ter določitvi minimalnih zahtev za **oznake oz. logotipe trajnostnosti in informacijska orodja**.

V zvezi s tem si bo prizadevala za **določitev nove „pravice do popravila“** in bo preučila možnost **novih horizontalnih stvarnih pravic za potrošnike**, npr. glede razpoložljivosti rezervnih delov in dostopa do popravil, v primeru IKT in elektronike pa glede nadgradnje storitev. V zvezi z vlogo, ki jo imajo lahko **garancije** pri zagotavljanju bolj krožnih izdelkov, bo premislila o možnih spremembah, tudi v okviru pregleda Direktive (EU) 2019/771¹⁵.

Predlagala bo tudi, da **podjetja utemeljijo svoje trditve o prijaznosti do okolja** na podlagi metod okoljskega odtisa izdelkov in organizacij. Preskusila bo vključitev teh metod v znak EU za okolje, v merila za podeljevanje znaka EU za okolje pa bo bolj sistematično vključila trajnost, možnost recikliranja in vsebnost recikliranih materialov.

¹² https://ec.europa.eu/environment/eussd/smgp/PEFCR_OEFSR_en.htm.

¹³ Direktiva (EU) 2019/882 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. aprila 2019 o zahtevah glede dostopnosti za proizvode in storitve (UL L 151, 7.6.2019, str. 70).

¹⁴ COM(2020) 67 final.

¹⁵ Direktiva (EU) 2019/771 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. maja 2019 o nekaterih vidikih pogodb za prodajo blaga (UL L 136, 22.5.2019, str. 28).

Kupna moč javnih organov zajema 14 % BDP EU in je lahko močno gonilo povpraševanja po trajnostnih izdelkih. Da bi izkoristila ta potencial, bo Komisija v **sektorski zakonodaji** predlagala **minimalna obvezna merila in cilje za zelena javna naročila** in postopoma uvedla **obvezno poročanje za spremljanje uporabe zelenih javnih naročil**, ne da bi pri tem javnim kupcem naložila neupravičeno upravno breme. Poleg tega bo še naprej podpirala krepitev zmogljivosti z usmerjanjem, usposabljanjem in širjenjem dobrih praks ter javne kupce spodbujala k sodelovanju pri pobudi za **javne kupce za podnebje in okolje**, ki bo olajšala izmenjavo med kupci, ki so zavezani izvajanju zelenih javnih naročil.

2.3. Krožnost v proizvodnih procesih

Krožnost je bistveni del širše preobrazbe industrije v smeri podnebne nevtralnosti in dolgoročne konkurenčnosti. Prinese lahko znatne prihranke v smislu surovin vzdolž celotnih vrednostnih verig in v vseh proizvodnih procesih, ustvari dodatno vrednost in omogoči gospodarske priložnosti. V sinergiji s cilji industrijske strategije¹⁶ bo Komisija omogočila večjo krožnost industrije z:

- oceno možnosti za nadaljnje spodbujanje krožnosti v industrijskih procesih v okviru pregleda **direktive o industrijskih emisijah**¹⁷, vključno z vključitvijo praks krožnega gospodarstva v prihodnje referenčne dokumente o najboljših razpoložljivih tehnologijah;
- spodbujanjem industrijske simbioze z razvojem **systema za poročanje in certificiranje, ki ga vodi industrija**, in omogočanjem izvajanja industrijske simbioze;
- podpiranjem **trajnostnega in krožnega biosektorja** z izvajanjem akcijskega načrta za biogospodarstvo¹⁸;
- spodbujanjem uporabe **digitalnih tehnologij za sledenje virom ter njihovo spremljanje in popis**;
- spodbujanjem uporabe zelenih tehnologij s sistemom za zanesljivo preverjanje, tako da se **system EU za preverjanje okoljskih tehnologij registrira** kot certifikacijska oznaka EU.

Nova **strategija za MSP**¹⁹ bo spodbujala krožno usmerjeno industrijsko sodelovanje med MSP na podlagi usposabljanja, svetovanja v okviru evropske podjetniške mreže glede sodelovanja grozdov in prenosa znanja prek evropskega centra znanja za učinkovito rabo virov.

3. KLJUČNE VREDNOSTNE VERIGE IZDELKOV

Za izziv trajnostnosti, ki ga predstavljajo ključne vrednostne verige, so potrebni nujni, celoviti in usklajeni ukrepi, ki bodo sestavni del okvira politike za trajnostne izdelke, ki je opisan v oddelku 2. Ti ukrepi bodo prispevali k odzivanju na podnebno krizo ter bodo podlaga za industrijsko strategijo EU kot tudi za prihodnjo strategijo za biotsko

¹⁶ COM(2020) 102.

¹⁷ Direktiva 2010/75/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. novembra 2010 o industrijskih emisijah (celovito preprečevanje in nadzorovanje onesnaževanja) (UL L 334, 17.12.2010, str. 17).

¹⁸ COM(2018) 763 final.

¹⁹ COM(2020) 103.

raznovernost, strategijo „od vil do vilic“ in strategijo za gozdove. Komisija bo kot del upravljanja sektorskih ukrepov tesno sodelovala z zainteresiranimi stranmi v ključnih vrednostnih verigah, da bi opredelila ovire za širitev trgov za krožne izdelke in načine za odpravo teh ovir.

3.1. Elektronika in IKT

Električna in elektronska oprema je še vedno eden od najhitreje rastočih tokov odpadkov v EU, pri čemer sedanja letna stopnja rasti znaša 2 %. Po ocenah se v EU reciklira manj kot 40 % elektronskih odpadkov²⁰. Vrednost se izgubi, kadar se delno ali popolnoma funkcionalni izdelki zavržejo, ker jih ni mogoče popraviti, baterije ni mogoče zamenjati ali programska oprema ni več podprta, ali kadar se materiali, vgrajeni v naprave, ne pridobijo nazaj. Približno dva od treh Evropejcev bi rada dlje časa uporabljala svoje digitalne naprave, če to ne bi bistveno vplivalo na njihovo delovanje²¹.

Za reševanje teh izzivov bo Komisija predstavila **pobudo za krožno elektroniko**, ki bo vključevala obstoječe in nove instrumente. V skladu z novim okvirom politike za trajnostne izdelke bo ta pobuda spodbujala daljšo življenjsko dobo izdelkov in med drugim vključevala naslednje ukrepe:

- regulativne ukrepe za elektroniko in IKT, vključno z **mobilnimi telefoni, tabličnimi računalniki in prenosniki**, na podlagi direktive o okoljsko primerni zasnovi, da bi bile naprave zasnovane tako, da so energijsko učinkovite in trajne ter jih je mogoče popraviti, nadgraditi, vzdrževati, ponovno uporabiti in reciklirati. Glede tega bodo podrobnosti določene v prihodnjem delovnem načrtu za okoljsko primerno zasnovano. Zajeti bodo tudi **tiskalniki in potrošni material, kot so kartuše**, razen če sektor v naslednjih šestih mesecih ne doseže ambicioznega prostovoljnega dogovora;
- poudarek na elektroniki in IKT kot **prednostnem sektorju za izvajanje „pravice do popravila“**, vključno s pravico do posodobitve zastarele programske opreme;
- regulativne ukrepe za **polnilce za mobilne telefone in podobne naprave**, vključno z **uvvedbo skupnega polnilnika**, kar bi izboljšalo trajnost polnilnih kablov, ter spodbude za ločitev nakupa polnilcev od nakupa novih naprav;
- izboljšanje zbiranja in obdelave odpadne električne in elektronske opreme²², vključno s preučitvijo možnosti za **vseevropski program za vračilo ali povratno prodajo starih mobilnih telefonov, tabličnih računalnikov in polnilnikov**;
- pregled pravil EU o **omejevanju uporabe nevarnih snovi v električni in elektronski opremi**²³ in zagotavljanje smernic za izboljšanje skladnosti z ustrežno zakonodajo, vključno z uredbo REACH²⁴ in akti o okoljsko primerni zasnovi.

²⁰ https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=t2020_rt130&plugin=1.

²¹ Posebna raziskava Eurobarometer 503, januar 2020.

²² Direktiva 2012/19/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2012 o odpadni električni in elektronski opremi (OEEO) (UL L 197, 24.7.2012, str. 38).

²³ Direktiva 2011/65/EU o omejevanju uporabe nekaterih nevarnih snovi v električni in elektronski opremi (UL L 305, 21.11.2017, str. 8).

²⁴ Uredba (ES) št. 1907/2006 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. decembra 2006 o registraciji, evalvaciji, avtorizaciji in omejevanju kemikalij (REACH) ter o ustanovitvi Evropske agencije za kemikalije (UL L 396, 30.12.2006, str. 1).

3.2. Baterije in vozila

Trajnostne baterije in vozila so osnova za mobilnost prihodnosti. Da bi hitro dosegli napredek pri izboljšanju trajnostnosti nastajajoče vrednostne verige baterij za elektromobilnost ter okrepili krožni potencial vseh baterij, bo Komisija letos predlagala **nov regulativni okvir za baterije**. Ta zakonodajni predlog bo temeljil na oceni direktive o baterijah in akumulatorjih²⁵ ter na delu zveze za baterije z upoštevanjem naslednjih elementov:

- **pravila o vsebnosti recikliranih materialov** ter ukrepi za izboljšanje **deleža zbiranja in recikliranja vseh baterij** kot tudi za zagotavljanje **predelave dragocenih materialov in smernic za potrošnike**;
- obravnava **baterij, ki jih ni mogoče ponovno napolniti**, da bi postopoma ukinili njihovo uporabo, kadar obstajajo druge možnosti;
- **zahteve glede trajnostnosti in preglednosti baterij**, ki upoštevajo npr. ogljični odtis proizvodnje baterij, etično pridobivanje surovin in zanesljivost oskrbe ter omogočajo ponovno uporabo, spremembo namena in recikliranje.

Komisija bo predlagala tudi revizijo pravil o **izrabljenih vozilih**²⁶, da bi spodbujala bolj krožne poslovne modele, tako da bi **vprašanja zasnove povezala z obdelavo izrabljenih vozil**, pri čemer bo upoštevala **pravila o obvezni vsebnosti recikliranih materialov za nekatere materiale** sestavnih delov in **izboljšala učinkovitost recikliranja**. Poleg tega bo razmislila o najučinkovitejših ukrepih za zagotavljanje zbiranja in okolju prijazne obdelave **odpadnih olj**.

S širšega vidika bo prihodnja **celovita evropska strategija za trajnostno in pametno mobilnost** usmerjena v krepitev sinergij s prehodom na krožno gospodarstvo, zlasti z uporabo rešitev „izdelek kot storitev“ za zmanjšanje porabe neobdelanega materiala, uporabo alternativnih trajnostnih pogonskih goriv, optimizacijo uporabe infrastrukture in vozil, povečanje stopenj in koeficientov zasedenosti ter odpravo odpadkov in onesnaževanja.

3.3. Embalaža

Količina materiala, uporabljenega za embalažo, se nenehno povečuje. Leta 2017 je odpadna embalaža v Evropi tako dosegla rekordnih 173 kg na prebivalca, kar je najvišja stopnja doslej. Da bi zagotovili, da bo do leta 2030 mogoče vso embalažo na trgu EU gospodarsko vzdržno ponovno uporabiti ali reciklirati, bo Komisija pregledala Direktivo 94/62/ES²⁷, da bi **okrepila obvezne bistvene zahteve, ki jih bo embalaža morala izpolnjevati**, da bi bila dovoljena na trgu EU, in razmislila o drugih ukrepih, s poudarkom na:

- **zmanjšanju (prekomerne) embalaže in odpadne embalaže**, vključno z določitvijo ciljev in drugih ukrepov za preprečevanje nastajanja odpadkov;

²⁵ Direktiva 2006/66/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 6. septembra 2006 o baterijah in akumulatorjih ter odpadnih baterijah in akumulatorjih in razveljavitvi Direktive 91/157/EGS (UL L 266, 26.9.2006, str. 1).

²⁶ Direktiva 2000/53/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. septembra 2000 o izrabljenih vozilih (UL L 269, 21.10.2000, str. 34).

²⁷ Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 94/62/ES z dne 20. decembra 1994 o embalaži in odpadni embalaži (UL L 365, 31.12.1994, str. 10).

- spodbujanju **zasnove za ponovno uporabo in možnost recikliranja embalaže**, vključno z upoštevanjem omejitev uporabe nekaterih embalažnih materialov za nekatere vrste uporabe, zlasti kadar so mogoči alternativni izdelki ali sistemi, ki jih je mogoče ponovno uporabiti, ali pa je mogoče s potrošniškim blagom varno ravnati brez embalaže;
- upoštevanju **zmanjšanja kompleksnosti embalažnega materiala**, vključno s številom uporabljenih materialov in polimerov.

Komisija bo v okviru pobude za uskladitev sistemov ločenega zbiranja iz oddelka 4.1 ocenila izvedljivost uvedbe **označevanja** na ravni EU, **ki bi olajšalo pravilno ločevanje odpadne embalaže pri viru**.

Določila bo tudi **pravila za varno recikliranje plastičnih materialov, namenjenih za stik z živili**, razen PET.

Prav tako bo strogo spremljala in podpirala izvajanje zahtev direktive o pitni vodi, **da bi bila pitna vodovodna voda dostopna na javnih mestih**, kar bo zmanjšalo odvisnost od ustekleničene vode in preprečilo nastajanje odpadne embalaže.

3.4. Plastika

Strategija EU za plastiko v krožnem gospodarstvu²⁸ je sprožila celovit sklop pobud, ki obravnavajo resne pomisleke javnosti. Ker pa se pričakuje, da se bo poraba plastike v naslednjih 20 letih podvojila, bo Komisija sprejela nadaljnje ciljno usmerjene ukrepe za reševanje izzivov, ki jih glede trajnostnosti predstavlja ta vseprisotna snov, in bo še naprej spodbujala usklajen pristop k reševanju onesnaževanja s plastiko na svetovni ravni, kot je določeno v oddelku 7.

Da bi okrepili uporabo reciklirane plastike in prispevali k njeni bolj trajnostni rabi, bo Komisija določila **obvezne zahteve glede vsebnosti recikliranih materialov in ukrepe za zmanjšanje količine odpadkov za ključne izdelke, kot so embalaža, gradbeni materiali in vozila**, pri čemer bo upoštevala tudi dejavnosti zavezništva za krožno plastiko.

Poleg ukrepov za zmanjšanje smetenja s plastičnimi odpadki bo Komisija obravnavala **prisotnost mikroplastike v okolju**, in sicer z:

- **omejitvijo namerno dodane mikroplastike** in obravnavanjem peletov ob upoštevanju mnenja Evropske agencije za kemikalije;
- razvojem **ukrepov za označevanje, standardizacijo in certificiranje ter regulativnih ukrepov** za obravnavanje nenamernih izpustov mikroplastike, vključno z ukrepi za povečanje **zajetja mikroplastike** v vseh pomembnih fazah življenjskega cikla izdelkov;
- nadaljnjim razvojem in usklajevanjem metod za **merjenje nenamerno izpuščene mikroplastike**, zlasti iz pnevmatik in tekstila, ter zagotavljanjem usklajenih podatkov o koncentracijah mikroplastike v morski vodi;
- odpravo vrzeli v **znanstvenih spoznanjih, povezanih s tveganjem in pojavom mikroplastike v okolju, pitni vodi in živilih**.

²⁸ COM(2018) 28 final.

Poleg tega bo Komisija obravnavala nove izzive na področju trajnosti s pripravo **okvira politike o:**

- **pridobivanju, označevanju in uporabi plastike, izdelane na biološki osnovi**, na podlagi ocene, na katerih področjih uporaba surovin na biološki osnovi pomeni resnično korist za okolje, ki presega zmanjšanje uporabe fosilnih virov;
- **uporabi biološko razgradljive plastike ali plastike, primerne za kompostiranje**, na podlagi ocene njune uporabe, kadar je ta lahko koristna za okolje, in meril za tako uporabo. Namen okvira bo zagotoviti, da označevanje izdelka kot „biološko razgradljivega“ ali „primerne za kompostiranje“ ne zavaja potrošnikov tako, da ga zavržejo na način, ki povzroča smetenje ali onesnaževanje s plastičnimi odpadki zaradi neustreznih okoljskih pogojev ali nezadostnega časa za razgradnjo.

Komisija bo zagotovila pravočasno izvajanje nove direktive o **plastičnih proizvodih za enkratno uporabo**²⁹ in ribolovnem orodju, da bi obravnavala problem onesnaževanja morja s plastičnimi odpadki, obenem pa bo zaščitila enotni trg, zlasti kar zadeva:

- usklajeno razlago proizvodov, ki jih zajema direktiva;
- označevanje izdelkov, kot so tobak, lončki za pijačo in vlažilni robčki, ter zagotavljanje uvedbe pritrjenih pokrovčkov za platenke, da se prepreči smetenje;
- razvoj sploh prvih pravil o merjenju vsebnosti recikliranih materialov v izdelkih.

3.5. Tekstilni izdelki

Tekstilni izdelki po porabi primarnih surovin in vode zasedajo četrto mesto, takoj za pridelavo hrane, gradnjo stanovanj in prevozom, po emisijah toplogrednih plinov pa peto mesto³⁰. Ocenjuje se, da se manj kot en odstotek vseh tekstilnih izdelkov po svetu reciklira v nove tekstilne izdelke³¹. Tekstilni sektor EU, ki ga pretežno sestavljajo MSP, je začel po dolgem obdobju prestrukturiranja okrevati, vendar je 60 % vrednosti oblačil v EU proizvedenih drugje.

Zaradi zapletenosti tekstilne vrednostne verige bo Komisija v odziv na navedene izzive predlagala **celovito strategijo EU za tekstilne izdelke**, ki bo temeljila na prispevkih industrije in drugih zainteresiranih strani. Cilj strategije bo okrepiti konkurenčnost industrije in inovacije v tem sektorju, spodbujati trg EU za trajnostne in krožne tekstilne izdelke, vključno s trgom za ponovno uporabo tekstila, obravnavati hitro modo in spodbujati nove poslovne modele. To bo doseženo s celovitim nizom ukrepov, ki bodo vključevali:

- uporabo **novega okvira za trajnostne izdelke** iz oddelka 2 za tekstilne izdelke, vključno z razvojem **ukrepov za okoljsko primerno zasnovano**, da se zagotovi primernost tekstilnih izdelkov za krožnost in uporaba sekundarnih surovin, obravnava prisotnost nevarnih kemikalij ter se **poslovnim in zasebnim potrošnikom omogoči, da izberejo trajnostne tekstilne izdelke** in imajo **enostaven dostop do storitev ponovne uporabe in popravil**;

²⁹ Direktiva (EU) 2019/904 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. junija 2019 o zmanjšanju vpliva nekaterih plastičnih proizvodov na okolje (UL L 155, 12.6.2019, str. 1).

³⁰ Poročilo EEA, november 2019.

³¹ Ellen McArthur Foundation (2017), *A new Textiles Economy (Novo tekstilno gospodarstvo)*.

- izboljšanje poslovnega in regulativnega okolja za trajnostne in krožne tekstilne izdelke v EU, zlasti z zagotavljanjem **spodbud in podpore za modele „izdelek kot storitev“ ter krožne materiale in proizvodne procese** kot tudi s povečanjem preglednosti na podlagi **mednarodnega sodelovanja**;
- zagotavljanje smernic za doseganje **visokih stopenj ločenega zbiranja odpadnega tekstila**, ki jih morajo države članice zagotoviti do leta 2025;
- spodbujanje **razvrščanja, ponovne uporabe in recikliranja tekstilnih izdelkov**, vključno z **inovacijami, spodbujanjem industrijskih aplikacij in regulativnimi ukrepi**, kot je razširjena odgovornost proizvajalca.

3.6. Gradbeništvo in stavbe

Grajeno okolje pomembno vpliva na številne gospodarske sektorje, lokalna delovna mesta in kakovost življenja. Zanj so potrebne ogromne količine virov in zaradi njega nastane okoli 50 % vsega izkopanega materiala. Gradbeni sektor povzroča več kot 35 % vseh odpadkov, ki nastanejo v EU³². Emisije toplogrednih plinov, ki nastanejo pri izkopavanju materiala, proizvodnji gradbenih proizvodov ter gradnji in obnovi stavb, se ocenjujejo na 5 do 12 % skupnih nacionalnih emisij toplogrednih plinov³³. Z večjo učinkovitostjo materialov bi lahko prihranili 80 % teh emisij³⁴.

Da bi izkoristili možnosti za večjo učinkovitost materialov in zmanjšanje vplivov na podnebje, bo Komisija sprejela novo celovito **strategijo za trajnostno grajeno okolje**. Ta strategija bo zagotovila usklajenost ustreznih področij politike, kot so podnebje, energija in učinkovita raba virov, ravnanje z gradbenimi odpadki in odpadki iz rušenja objektov, dostopnost, digitalizacija ter znanja in spretnosti. Spodbujala bo načela krožnosti v celotnem življenjskem ciklu stavb, tako da bo:

- obravnavala trajnostnost gradbenih proizvodov v okviru revizije **uredbe o gradbenih proizvodih**³⁵, vključno z morebitno uvedbo **zahtev glede vsebnosti recikliranih materialov** za nekatere gradbene proizvode, ob upoštevanju njihove varnosti in funkcionalnosti;
- spodbujala ukrepe za izboljšanje trajnosti in prilagodljivosti stavb v skladu z načeli krožnega gospodarstva za zasnovo stavb³⁶ in oblikovala **digitalne dnevnik**e za stavbe;
- uporabila ravni³⁷ za **vključitev ocene življenjskega cikla v javno naročanje in okvir EU za trajnostno financiranje** ter preučila ustreznost določitve ciljev glede zmanjšanja ogljika in možnosti shranjevanja ogljika;
- premislila o reviziji **ciljev za snovno predelavo, določenih v zakonodaji EU, za gradbene odpadke in odpadke iz rušenja objektov ter njihove frakcije po posameznih materialih**;

³² Podatki Eurostata za leto 2016.

³³ <https://www.boverket.se/sv/byggande/hallbart-byggande-och-forvaltning/miljoindikatorer---aktuellt-status/vaxthusgaser/>.

³⁴ Hertwich, E., Lifset, R., Pauliuk, S., Heeren, N., IRP, (2020), *Resource Efficiency and Climate Change: Material Efficiency Strategies for a Low-Carbon Future (Učinkovita raba virov in podnebne spremembe: strategije za učinkovitost materialov za nizkoogljično prihodnost)*.

³⁵ Uredba (EU) št. 305/2011 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 9. marca 2011 o določitvi usklajenih pogojev za trženje gradbenih proizvodov in razveljavitvi Direktive Sveta 89/106/EGS (UL L 88, 4.4.2011, str. 5).

³⁶ <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/39984>.

³⁷ <https://ec.europa.eu/environment/eussd/buildings.htm>.

- spodbujala pobude za **zmanjšanje pozidave tal**, rehabilitirala opuščena ali kontaminirana degradirana območja ter povečala varno, trajnostno in krožno uporabo **izkopanih tal**.

Poleg tega se bo v skladu z načeli krožnega gospodarstva, zlasti kar zadeva optimizirano učinkovitost v življenjskem ciklu in daljšo pričakovano življenjsko dobo stavb, izvajala **pobuda „val prenove“**, napovedana v okviru evropskega zelenega dogovora, ki bo pripomogla k znatnim izboljšavam na področju energijske učinkovitosti v EU. Komisija bo v okviru revizije ciljev predelave za gradbene odpadke in odpadke iz rušenja objektov posebno pozornost namenila izolacijskim materialom, ki ustvarjajo vse večji tok odpadkov.

3.7. Hrana, voda in hranilne snovi

Krožno gospodarstvo lahko znatno zmanjša negativne učinke pridobivanja in rabe virov na okolje ter prispeva k obnovi biotske raznovrstnosti in naravnega kapitala v Evropi. Biološki viri so ključni prispevek h gospodarstvu EU in bodo imeli v prihodnosti še pomembnejšo vlogo. Komisija si bo prizadevala zagotoviti trajnostnost obnovljivih materialov na biološki osnovi, vključno z ukrepi, sprejetimi na podlagi strategije in akcijskega načrta za biogospodarstvo.

Čeprav prehranska vrednostna veriga pomeni znatne pritiske na vire in okolje, se ocenjuje, da se v EU izgubi ali zavrže 20 % vse proizvedene hrane. Zato bo Komisija v skladu s cilji trajnostnega razvoja v okviru pregleda Direktive 2008/98/ES³⁸ iz oddelka 4.1 predlagala **cilj glede zmanjšanja količine živilskih odpadkov** kot ključni ukrep prihodnje strategije EU „od vil do vilic“, ki bo celovito obravnavala prehransko vrednostno verigo.

Komisija bo preučila tudi posebne ukrepe za večjo trajnostnost razdeljevanja in porabe hrane. V okviru pobude za trajnostne izdelke bo začela analitična prizadevanja za določitev področja uporabe zakonodajne pobude o ponovni uporabi, s katero bi **embalažo, posodo in pribor za enkratno uporabo nadomestili izdelki za večkratno uporabo v živilskih storitvah**.

Nova uredba o ponovni uporabi vode bo spodbujala krožne pristope k ponovni uporabi vode v kmetijstvu. Komisija bo **spodbujala ponovno uporabo vode in njeno učinkovito rabo, tudi v industrijskih procesih**.

Poleg tega bo pripravila **celovit načrt upravljanja hranil**, da bi zagotovila bolj trajnostno uporabo hranil in spodbujala trge za vnovič pridobljena hranila. Razmislila bo tudi o **pregledu direktiv o čiščenju odpadne vode in blatu iz čistilnih naprav** ter ocenila **naravne načine odstranjevanja hranil, kot so alge**.

4. MANJ ODPADKOV, VEČ VREDNOSTI

4.1. Okrepljena politika ravnanja z odpadki v podporo preprečevanju nastajanja odpadkov in krožnosti

Količina nastalih odpadkov se kljub prizadevanjem na ravni EU in nacionalni ravni ne zmanjšuje. Letna proizvodnja odpadkov iz vseh gospodarskih dejavnosti v EU znaša 2,5

³⁸ Direktiva 2008/98/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. novembra 2008 o odpadkih in razveljavitvi nekaterih direktiv (UL L 312, 22.11.2008, str. 3).

milijarde ton ali 5 ton na prebivalca letno, vsak državljan pa povprečno proizvede skoraj polovico tone komunalnih odpadkov. Da bi nastajanje odpadkov ločili od gospodarske rasti, bodo potrebna precejšnja prizadevanja vzdolž celotne vrednostne verige in v vsakem domu.

Predstavitev politike za trajnostne izdelke in njen prenos v posebno zakonodajo (glej oddelka 2 in 3) bosta ključna za doseganje napredka pri preprečevanju nastajanja odpadkov. Poleg tega moramo nadgraditi zakonodajo EU o odpadkih ter jo dodatno okrepiti in bolje izvajati.

Zakonodaja EU o odpadkih je od sedemdesetih let prejšnjega stoletja s podporo sredstev EU spodbudila pomembne izboljšave pri ravnanju z odpadki. Vendar jo je treba stalno posodabljeti, da bi bila primerna za krožno gospodarstvo in bi bila v koraku z digitalno dobo. Kot je pojasnjeno v oddelku 3, bo predlagana revizija **zakonodaje EU o baterijah in akumulatorjih, embalaži, izrabljenih vozilih in nevarnih snoveh v elektronski opremi**, da bi se preprečilo nastajanje odpadkov, povečala vsebnost recikliranih materialov, spodbujali varnejši in čistejši tokovi odpadkov ter zagotovilo visokokakovostno recikliranje.

Poleg tega bo Komisija pri pregledu Direktive 2008/98/ES predlagala **cilje glede zmanjšanja količine odpadkov** za posebne tokove v okviru širšega sklopa ukrepov za preprečevanje nastajanja odpadkov. Okrepila bo tudi izvajanje nedavno sprejetih zahtev za **sheme razširjene odgovornosti proizvajalca**, zagotavljala spodbude ter spodbujala izmenjavo informacij in dobrih praks pri recikliranju odpadkov. Cilj teh ukrepov bo znatno zmanjšati skupno nastajanje odpadkov in **do leta 2030 za polovico zmanjšati količino preostalih (nerecikliranih) komunalnih odpadkov**.

Za visokokakovostno recikliranje je potrebno učinkovito ločeno zbiranje odpadkov. Da bi državljanom, podjetjem in javnim organom pomagali bolje ločevati odpadke, bo Komisija **predlagala uskladitev sistemov ločenega zbiranja odpadkov**. V tem predlogu bodo zlasti obravnavane najučinkovitejše kombinacije modelov ločenega zbiranja odpadkov, gostota in dostopnost mest za ločeno zbiranje, tudi na javnih mestih, pri čemer bodo upoštewane regionalne in lokalne razmere, od mestnih do najbolj oddaljenih regij. Obravnavani bodo tudi drugi vidiki, ki omogočajo udeležbo potrošnikov, kot so običajne barve za smetnjake, usklajeni simboli za ključne vrste odpadkov, oznake na izdelkih, kampanje obveščanja in ekonomski instrumenti. Poleg tega je namen predloga standardizacija in uporaba sistemov upravljanja kakovosti za zagotavljanje kakovosti zbranih odpadkov, namenjenih za uporabo v izdelkih, zlasti kot material, ki je v stiku z živili.

Potrebna so dodatna prizadevanja za podporo državam članicam pri ravnanju z odpadki. Za polovico obstaja tveganje, da ne bodo dosegle cilja za leto 2020 glede recikliranja 50 % komunalnih odpadkov. Komisija bo za spodbujanje reform politike organizirala **izmenjave na visoki ravni o krožnem gospodarstvu in odpadkih** ter **okrepila sodelovanje z državami članicami, regijami in mesti**, da bi se sredstva EU čim bolje uporabljala. Po potrebi bo uporabila tudi svoja izvršilna pooblastila.

4.2. Krepitev krožnosti v okolju brez strupov

Politika in zakonodaja EU na področju kemikalij, zlasti uredba REACH, spodbujata prehod na „kemikalije z varno zasnovano“ s postopno zamenjavo nevarnih snovi, da bi boljše zaščitili državljane in okolje. Vendar je varnost sekundarnih surovin še vedno lahko ogrožena, npr. kadar prepovedane snovi ostanejo v recikliranih surovinah. Za okrepitev zaupanja v uporabo sekundarnih surovin bo Komisija:

- podpirala razvoj rešitev za **visoko kakovostno razvrščanje in odstranjevanje onesnaževal iz odpadkov**, tudi tistih, ki so posledica naključne kontaminacije;
- razvila **metodologije za čim večje zmanjšanje prisotnosti snovi, ki povzročajo zdravstvene in okoljske probleme, v recikliranih materialih in izdelkih, narejenih iz njih**;
- sodelovala z industrijo pri postopnem razvoju **uskklajenih sistemov za spremljanje in upravljanje informacij o snoveh**, ki vzbujajo veliko zaskrbljenost, in o drugih pomembnih snoveh, zlasti tistih s kroničnimi učinki³⁹, kot tudi o snoveh, ki povzročajo tehnične težave pri postopkih predelave vzdolž dobavnih verig, ter pri **ugotavljanju teh snovi v odpadkih** v sinergiji z ukrepi okvira politike za trajnostne izdelke in s podatkovno zbirko ECHA o izdelkih, ki vsebujejo snovi, ki vzbujajo veliko zaskrbljenost;
- predlagala spremembe **prilog k Uredbi o obstojnih organskih onesnaževalih** v skladu z znanstvenim in tehničnim napredkom ter mednarodnimi obveznostmi na podlagi Stockholmske konvencije;
- izboljšala **razvrščanje nevarnih odpadkov in ravnanje z njimi**, da se ohranijo čisti reciklažni tokovi, vključno z nadaljnjim usklajevanjem z razvrstitvijo kemijskih snovi in zmesi, kjer je to potrebno.

Prihodnja **strategija za trajnostnost kemikalij** bo podrobneje obravnavala povezavo med kemikalijami, izdelki in zakonodajo o odpadkih ter okrepila sinergije s krožnim gospodarstvom.

4.3. Oblikovanje dobro delujočega trga EU za sekundarne surovine

Glede sekundarnih surovin obstajajo številni izzivi pri konkuriranju s primarnimi surovinami iz razlogov, ki niso povezani le z njihovo varnostjo, ampak tudi z njihovo učinkovitostjo, razpoložljivostjo in stroški. Številni ukrepi, predvideni v tem načrtu, zlasti uvedba zahtev glede **vsebine recikliranih materialov** v izdelkih, bodo prispevali k preprečevanju neskladja med ponudbo sekundarnih surovin in povpraševanjem po njih ter zagotovili nemoteno širitev sektorja recikliranja v EU. Poleg tega bo Komisija za vzpostavitev dobro delujočega notranjega trga za sekundarne surovine:

- ocenila, ali je treba nadalje razvijati **vseevropska merila za prenehanje statusa odpadka za nekatere tokove odpadkov**, ki bodo temeljila na spremljanju uporabe revidiranih pravil o prenehanju statusa odpadka in stranskih proizvodih v državah članicah, ter podpirala čezmejne pobude za sodelovanje, da se uskladijo nacionalna merila za prenehanje statusa odpadka in stranske proizvode;
- okrepila vlogo **standardizacije** na podlagi potekajoče ocene obstoječih prizadevanj za standardizacijo na nacionalni, evropski in mednarodni ravni;
- pravočasno izkoristila omejitve uporabe **snovi, ki vzbujajo veliko zaskrbljenost, v izdelkih**, kadar je za uporabo snovi potrebna odobritev, hkrati pa še naprej izboljševala izvrševanje predpisov na mejah;

³⁹ Opređeljene v Uredbi (ES) št. 1907/2006 in Uredbi (ES) št. 1272/2008 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. decembra 2008 o razvrščanju, označevanju in pakiranju snovi ter zmesi, o spremembi in razveljavitvi direktiv 67/548/EGS in 1999/45/ES ter spremembi Uredbe (ES) št. 1907/2006 (UL L 353, 31.12.2008, str. 1).

- ocenila izvedljivost vzpostavitve **opazovalnice za trg ključnih sekundarnih materialov**.

4.4. Obravnava izvoza odpadkov iz EU

Svetovni trg z odpadki se znatno spreminja. V zadnjem desetletju je bilo na milijone ton evropskih odpadkov izvoženih v države, ki niso članice EU, pogosto brez ustreznega upoštevanja, ali se bo z odpadki ustrezno ravnalo. V številnih primerih je posledica izvoza odpadkov negativen vpliv na okolje in zdravje v namembnih državah ter izguba virov in gospodarskih priložnosti za industrijo recikliranja v EU. Nedavne omejitve uvoza, ki so jih uvedle nekatere tretje države, so izpostavile preveliko odvisnost EU od tuje obdelave odpadkov, hkrati pa so industrijo recikliranja spodbudile, da je povečala svoje zmogljivosti in dodala vrednost odpadkom v EU.

Glede na to in zaradi skrb vzbujajočih nezakonitih pošiljk odpadkov bo Komisija sprejela ukrepe za **zagotovitev, da EU ne izvažajo svojih izzivov v zvezi z odpadki v tretje države**. Ukrepi v zvezi z zasnovo izdelkov, kakovostjo in varnostjo sekundarnih materialov ter izboljšanjem njihovih trgov bodo prispevali k temu, da se bo izraz „**reciklirano v EU**“ uporabljal kot merilo za kakovostne sekundarne materiale.

Spodbujanje priprave odpadkov za ponovno uporabo in njihovega recikliranja bo v EU okrepljeno s temeljitim pregledom **pravil EU o pošiljkah odpadkov**⁴⁰. Cilj pregleda bo tudi **omejitev izvoza odpadkov, ki imajo škodljive učinke na okolje in zdravje v tretjih državah ali jih je mogoče obdelati v EU**, pri čemer bo poudarek na namembnih državah, problematičnih tokovih odpadkov, postopkih ravnanja z odpadki, ki vzbujajo zaskrbljenost, in izvrševanju predpisov, da se preprečijo nezakonite pošiljke. Komisija bo podpirala tudi ukrepe na večstranski, regionalni in dvostranski ravni za **boj proti kaznivim dejanjem zoper okolje, zlasti na področju nezakonitega izvoza in nedovoljenega prometa**, za okrepitev **nadzora nad pošiljkami odpadkov** in za izboljšanje trajnostnega ravnanja z odpadki v teh državah.

5. ZAGOTAVLJANJE, DA KROŽNOST PRINAŠA KORISTI LJUDEM, REGIJAM IN MESTOM

Med letoma 2012 in 2018 se je število delovnih mest v EU, povezanih s krožnim gospodarstvom, povečalo za 5 % in doseglo približno štiri milijone⁴¹. Pričakujemo lahko, da bo imela krožnost pozitiven neto učinek na ustvarjanje delovnih mest, če bodo delavci pridobili znanja in spretnosti, ki so potrebne za prehod na zeleno gospodarstvo. Potencial **socialnega gospodarstva**, ki ora ledino pri ustvarjanju delovnih mest, povezanih s krožnim gospodarstvom, bodo dodatno okrepile vzajemne koristi podpore prehodu na zeleno gospodarstvo in večje socialne vključenosti, zlasti v okviru akcijskega načrta za izvajanje **evropskega stebra socialnih pravic**⁴².

Komisija bo zagotovila, da bodo njeni instrumenti v podporo znanjem in spretnostim ter ustvarjanju delovnih mest prispevali tudi k hitrejšemu prehodu na krožno gospodarstvo, tudi v okviru posodabljanja **programa znanj in spretnosti**, pri čemer bo začela izvajati **sporazum za znanja in spretnosti** z obsežnimi partnerstvi z več zainteresiranimi

⁴⁰ Uredba (ES) št. 1013/2006 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. junija 2006 o pošiljkah odpadkov (UL L 190, 12.7.2006, str. 1).

⁴¹ https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=cei_cie010&language=en.

⁴² COM(2020) 14 final.

stranmi ter akcijski načrt za socialno gospodarstvo. V okviru **Evropskega socialnega sklada plus** se bodo spodbujale nadaljnje naložbe v sisteme izobraževanja in usposabljanja, vseživljenjsko učenje in socialne inovacije.

Komisija bo izkoristila tudi potencial finančnih instrumentov in sredstev EU, da bi podpirala potrebne naložbe na regionalni ravni in zagotovila, da bodo imele vse regije koristi od prehoda. Poleg ozaveščanja, sodelovanja in krepitve zmogljivosti bodo skladi **kohezijske politike** regijam pomagali izvajati strategije za krožno gospodarstvo ter okrepiti njihovo industrijsko strukturo in vrednostne verige. Rešitve krožnega gospodarstva bodo prilagojene **najbolj oddaljenim regijam in otokom**, ki jih zaznamujejo uvoz virov, velika količina odpadkov zaradi turizma in izvoz odpadkov. **Mehanizem za pravični prehod**⁴³, ki je predlagan v okviru naložbenega načrta za evropski zeleni dogovor in sklada InvestEU, bo nudil podporo projektom s poudarkom na krožnem gospodarstvu.

Predlagana **evropska pobuda za mesta, pobuda za izzive v zvezi z inteligentnimi mesti** ter **pobuda za krožna mesta in regije** bodo mestom zagotovile ključno pomoč. Krožno gospodarstvo bo eno od prednostnih področij **Sporazuma o zelenih mestih**.

Evropska platforma deležnikov za krožno gospodarstvo bo še naprej omogočala izmenjavo informacij med različnimi zainteresiranimi stranmi.

6. MEDSEKTORSKI UKREPI

6.1. Krožnost kot predpogoj za podnebno nevtralnost

Da bi dosegli podnebno nevtralnost, je treba okrepiti sinergije med krožnostjo in zmanjšanjem emisij toplogrednih plinov. Komisija bo:

- analizirala, kako bi lahko sistematično izmerili **učinek krožnosti na blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje nanje**;
- izboljšala **orodja za modeliranje, da bi zajela koristi, ki jih krožno gospodarstvo prinaša glede zmanjšanja emisij toplogrednih plinov** na ravni EU in nacionalni ravni;
- spodbujala krepitev **vloge krožnosti pri prihodnjih revizijah nacionalnih energetske in podnebne načrtov** ter v drugih podnebnih politikah, kadar je to primerno.

Poleg zmanjšanja emisij toplogrednih plinov bo za doseganje podnebne nevtralnosti potrebno tudi, da se ogljik odstranjuje iz ozračja, uporablja v gospodarstvu brez izpustov in shranjuje dlje časa. Odvzemi ogljika lahko temeljijo na naravni procesih, kar vključuje obnovo ekosistemov, zaščito gozdov, pogozdovanje, trajnostno gospodarjenje z gozdovi in sekvestracijo ogljika s kmetijskimi praksami, ali pa so osnovani na večji krožnosti, npr. z dolgoročnim shranjevanjem v lesni gradnji ter ponovno uporabo in skladiščenjem ogljika v izdelkih, kot je mineralizacija v gradbenem materialu.

Da bi **spodbujali razširjenost praks odvzema ogljika in večjo krožnost ogljika** in pri tem v celoti spoštovali cilje biotske raznovrstnosti, bo Komisija preučila možnost razvoja **regulativnega okvira za certificiranje odvzemov ogljika** na podlagi zanesljivega in preglednega izračunavanja količin ogljika za spremljanje in preverjanje pristnosti odvzemov ogljika.

⁴³ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sl/fs_20_39.

6.2. Ustvarjanje pravega ekonomskega okolja

Za pospeševanje prehoda na zeleno gospodarstvo so potrebni previdni, a odločni ukrepi za usmerjanje financiranja v bolj trajnostne vzorce proizvodnje in potrošnje. Komisija je v zvezi s tem že sprejela vrsto pobud, med njimi tudi **vklučitev cilja krožnega gospodarstva v uredbo EU o taksonomiji**⁴⁴ in izvajanje pripravljalnega dela glede meril za podeljevanje znaka EU za okolje finančnim produktom. **Platforma za podporo financiranju krožnega gospodarstva** bo nosilec projektov še naprej zagotavljala smernice glede spodbud za krožnost, krepitve zmogljivosti in upravljanja finančnih tveganj. Finančni instrumenti EU, kot so garancije za MSP na podlagi sedanjega okvira in sklad InvestEU od leta 2021, zagotavljajo zasebno financiranje v podporo krožnemu gospodarstvu. Komisija je predlagala tudi nov **vir lastnih sredstev za proračun EU na podlagi količine nerekicilirane odpadne plastične embalaže**. Poleg tega bo:

- pri prihodnjem **pregledu direktive o nefinančnem poročanju** okrepila zahteve glede razkritja okoljskih podatkov s strani podjetij;
- podpirala **pobudo, ki jo vodijo podjetja, za pripravo načel okoljskega knjigovodstva**, ki finančne podatke dopolnjujejo s podatki o uspešnosti na področju krožnega gospodarstva;
- spodbujala **vklučevanje meril trajnostnosti v poslovne strategije** z izboljšanjem okvira za upravljanje podjetij;
- upoštevala cilje, povezane s krožnim gospodarstvom, pri **preusmeritvi evropskega semestra** in prihodnji reviziji **smernic o državni pomoči na področju okolja in energije**;
- še naprej spodbujala širšo uporabo dobro zasnovanih **ekonomskih instrumentov**, npr. **okoljske obdavčitve, vključno z davkom na odlaganje na odlagališčih in davkom na sežiganje**, ter državam članicam omogočila uporabo **stopenj davka na dodano vrednost (DDV)** za spodbujanje dejavnosti krožnega gospodarstva, ki so namenjene končnim potrošnikom, zlasti storitev popravil⁴⁵.

6.3. Spodbujanje prehoda z raziskavami, inovacijami in digitalizacijo

Evropska podjetja imajo vodilno vlogo na področju krožnih inovacij. **Evropski sklad za regionalni razvoj** bo prek pametne specializacije, programa **LIFE** in programa **Obzorje Evropa** dopolnjeval zasebna sredstva za inovacije in podpiral celoten inovacijski cikel, da bi na trg uvedel rešitve. Program Obzorje Evropa bo podpiral razvoj kazalnikov in podatkov ter novih materialov in izdelkov, nadomestitev in odstranitve nevarnih snovi na podlagi pristopa „varne zasnove“, krožne poslovne modele ter nove tehnologije proizvodnje in recikliranja, vključno s preučitvijo potenciala recikliranja kemikalij, pri čemer bo upošteval vlogo digitalnih orodij za doseganje krožnih ciljev. **Ukrepi Marie Skłodowske-Curie** lahko poleg tega podpirajo razvoj znanj in spretnosti ter usposabljanje in mobilnost raziskovalcev na tem področju.

⁴⁴ Klasifikacijski sistem EU za okoljsko trajnostno dejavnosti:
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/HIS/?uri=CELEX%3A52018PC0353>.

⁴⁵ Odvisno od izida tekočega zakonodajnega postopka.

Digitalne tehnologije lahko spremljajo poti izdelkov, sestavnih delov in materialov ter zagotavljajo varen dostop do teh podatkov. **Evropski podatkovni prostor za pametne krožne aplikacije** iz oddelka 2 bo zagotovil arhitekturo in sistem upravljanja za spodbujanje aplikacij in storitev, kot so potni listi izdelkov, popis virov in informacije za potrošnike.

Evropski inštitut za inovacije in tehnologijo bo v sodelovanju z univerzami, raziskovalnimi organizacijami, industrijo in MSP v okviru **skupnosti znanja in inovacij** usklajeval inovacijske pobude na področju krožnega gospodarstva.

Ureditev pravic intelektualne lastnine mora biti primerna za digitalno dobo in prehod na zeleno gospodarstvo ter podpirati konkurenčnost podjetij EU. Komisija bo predlagala **strategijo za pravice intelektualne lastnine**, da bi zagotovila, da bo intelektualna lastnina še naprej ključni dejavnik, ki omogoča krožno gospodarstvo in pojav novih poslovnih modelov.

7. VODENJE PRIZADEVANJ NA SVETOVNI RAVNI

EU je lahko uspešna le, če njena prizadevanja spodbudijo svetovni prehod na pravično, podnebno nevtralno, z viri gospodarno in krožno gospodarstvo. Vse nujneje je doseči napredek na področju razprav o opredelitvi „varnega manevrskega prostora“, pri katerem raba različnih naravnih virov ne presega določenih lokalnih, regionalnih ali svetovnih pragov, vplivi na okolje pa so znotraj zmogljivosti planeta.

Za države, ki nameravajo pristopiti k EU, naše najbližje sosede na jugu in vzhodu, gospodarstva v vzponu in ključne partnerke po svetu bodo novi trajnostni modeli odprli poslovne in zaposlitvene možnosti, hkrati pa okrepili vezi z evropskimi gospodarskimi akterji⁴⁶.

Komisija bo v podporo svetovnemu prehodu na krožno gospodarstvo:

- na podlagi evropske strategije za plastiko vodila prizadevanja na mednarodni ravni za sklenitev **svetovnega sporazuma o plastiki** in v zvezi s plastiko spodbujala uporabo pristopa EU za krožno gospodarstvo;
- predlagala **svetovno zavezništvo za krožno gospodarstvo**, da bi opredelila vrzeli v znanju in upravljanju pri razvoju svetovnega krožnega gospodarstva ter dosegla napredek pri partnerskih pobudah, tudi z večjimi gospodarstvi;
- preučila izvedljivost opredelitve „varnega manevrskega prostora“ za rabo naravnih virov in razmislila o začetku razprav o **mednarodnem sporazumu o upravljanju naravnih virov**;
- vzpostavila okrepljeno **partnerstvo z Afriko**, da bi čim bolj povečala prednosti prehoda na zeleno gospodarstvo in krožnega gospodarstva;
- zagotovila, da **sporazumi o prosti trgovini** odražajo okrepljene cilje krožnega gospodarstva;
- še naprej spodbujala krožno gospodarstvo v **pristopnem procesu z državami Zahodnega Balkana** ter v okviru **dvostranskih, regionalnih in večstranskih dialogov in forumov o politiki in okoljskih sporazumov** kot tudi v okviru

⁴⁶ SWD(2020) 100.

predpristopne pomoči ter sosedskih, razvojnih in mednarodnih programov sodelovanja, vključno z mednarodno platformo za trajnostno financiranje;

- okrepila **dejavnosti ozaveščanja**, tudi prek diplomacije evropskega zelenega dogovora in poslanstev krožnega gospodarstva, ter sodelovala z državami članicami EU, da bi okrepila usklajevanje in skupna prizadevanja za svetovno krožno gospodarstvo.

8. SPREMLJANJE NAPREDKA

Komisija bo v skladu z evropskim zelenim dogovorom in letno strategijo za trajnostno rast 2020⁴⁷ **okrepila spremljanje nacionalnih načrtov in ukrepov za pospešitev prehoda na krožno gospodarstvo v okviru preusmeritve evropskega semestra za vključitev večje razsežnosti trajnostnosti.**

Poleg tega bo posodobila **okvir za spremljanje krožnega gospodarstva**⁴⁸. Pri novih kazalnikih, ki bodo v največji možni meri temeljili na evropski statistiki, bodo upoštevana glavna področja iz tega akcijskega načrta ter povezave med krožnostjo, podnebno nevtralnostjo in ničelno stopnjo onesnaževanja. Obenem bodo projekti v okviru programa Obzorje Evropa in podatki programa Copernicus izboljšali parametre krožnosti na različnih ravneh, ki še niso upoštevani v uradnih statistikah.

Kazalniki o rabi virov, vključno z odtisom porabe in materialov, za upoštevanje porabe materialov in okoljskih vplivov v zvezi z vzorci proizvodnje in porabe bodo nadalje razviti in povezani s spremljanjem in ocenjevanjem napredka pri ločevanju gospodarske rasti od rabe virov in njenih vplivov v EU in zunaj nje.

9. ZAKLJUČEK

Prehod na krožno gospodarstvo bo sistemski, korenit in preobrazben, tako v EU kot drugod. Včasih bo razdiralen, zato mora biti pravičen. Potrebna bosta usklajevanje in sodelovanje vseh zainteresiranih strani na vseh ravneh – na ravni EU ter nacionalni, regionalni, lokalni in mednarodni ravni.

Komisija zato poziva institucije in organe EU, naj ta akcijski načrt podprejo in dejavno prispevajo k njegovemu izvajanju, ter države članice spodbuja, naj sprejmejo ali posodobijo svoje nacionalne strategije, načrte in ukrepe za krožno gospodarstvo glede na njegove ambicije. Poleg tega bo priporočila, naj se krožno gospodarstvo vključi v teme za razpravo o prihodnosti Evrope in postane redna tema dialogov z državljanji.

⁴⁷ COM(2019) 650 final.

⁴⁸ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/circular-economy/indicators/monitoring-framework>.